

§ 156

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Reetta Vanhasen toivomusponnosta koskien koronatilanteen vaikutuksia kouluissa esiintyvään kiusaamiseen ja kiusaamisen ennaltaehkäisyä

HEL 2021-005070 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Reetta Vanhasen toivomusponnosta koskien kiusaamisen ennaltaehkäisyä sekä koronatilanteen vaikutuksia kouluissa esiintyvään kiusaamiseen ja väkivaltaan:

”Toivomusponnessa edellytetään selvitettävien mahdollisuuksien tutkimista koronatilanteen vaikutuksia kouluissa esiintyvään kiusaamiseen ja väkivaltaan. Toivomusponnessa pyydetään myös kuvaamaan sitä, miten kiusaamista ja väkivaltaa voitaisiin ennaltaehkäistä paremmin.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että koulukiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyssä hyödynnetään kiusaamisen vastaista ohjelmaa (KVO13). Sosiaali- ja terveystoimialan tehtävänä on tukea lasten, nuorten ja perheiden tervettä kasvua ja kehitystä. Siihen kuuluu muun muassa kiusaamista ja väkivaltaa ehkäisevät toimenpiteet, kiusaamisen ja väkivallan tunnistaminen, niihin puuttuminen, puheeksi ottaminen, kartoitus, arviointi sekä tarvittavan tuen ja hoidon tarjoaminen. Koronan vaikutuksia seurataan sosiaali- ja terveystoimialan kartoitusten ja tilastollisen tiedon kautta sekä aihetta käsitteleviä tutkimuksia seuraamalla ja niihin kustannusneutraalisti osallistumalla.

Kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisy

Sosiaali- ja terveystoimialalla kehitetään kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyä ja varhaisen puuttumisen palveluja. Monia toimenpiteitä lasten ja nuorten turvallisuuden lisäämiseksi sekä kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyä vahvistamiseksi on jo tehty.

Helsingissä on käytössä kiusaamisen vastainen ohjelma KVO13. Ohjelma koostuu 13 kiusaamisen ehkäisyyn kohdennetusta toimenpiteestä. Kiusaamisen vastaisessa ohjelmassa panostetaan kiusaamisen ennaltaehkäisyyn esimerkiksi sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja opettamalla. Ohjelmassa kiinnitetään huomiota myös kiusaamiseen puuttumiseen sekä jälkihoitoon.

Sosiaali- ja terveystoimialalla sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on tehty yhteistyötä kiusaamisen ennaltaehkäisyä ja kiusaamiseen

puuttumisen mallintamisessa. Keväällä 2021 kiusaamisen ennaltaehkäisyä, tunnistamista ja kiusaamiseen puuttumista on kuvattu riskien mukaan porrastuvan lähisuhdeväkivalta lapsiperheessä - palveluketjumallinnuksen avulla. Kuvauksessa on avattu konkreettisella tasolla sekä kunkin toimijan tehtäviä että toimialojen välistä yhteistyötä kiusaamisen ennaltaehkäisyssä, tunnistamisessa ja kiusaamiseen puuttumisessa. KVO13 toimenpideohjelman osa-alueet sekä lastensuojelun ja perhesosiaalityön palveluissa sovitut konkreettiset kehittämistoimenpiteet on sisällytetty kuvaukseen portaittain toteutuvina. Kuvauksessa on eritelty myös sitä, miten vakavissa kiusaamistilanteissa toimitaan sekä sitä, millaisissa tilanteissa kiusaamiseen puuttuminen edellyttää yhteistyötä lastensuojelun ja poliisiviranomaisten kanssa. Porrasteisen mallin mukaista yhteistyötä implementoidaan syksyllä 2021.

Osana varhaisen puuttumisen ja väkivallan ehkäisyn kehittämistyötä Helsingin kouluterveydenhuollossa käynnistyy lokakuussa 2021 pilotti, jossa kokeillaan Turva10 -puheeksioton menetelmän soveltuvuutta osana kouluterveydenhuollossa kuuluvaa terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämisen tehtävää. Mikäli kokeilun perusteella Turva10 -puheeksioton menetelmän katsotaan soveltuvan Helsingissä väkivallan ehkäisyn ja varhaisen puuttumisen työhön, se otetaan laajasti käyttöön kouluterveydenhuollossa ja muissa lapsiperhepalveluissa. Turva10 on Ensi- ja turvakotien liiton kehittämä työmenetelmä työntekijän ja lapsen väliseen keskusteluun koskien turvallisuuden ja turvattomuuden kokemuksia. Pilotissa varmistetaan, että lapsella on mahdollisuus jatkaa keskustelua peloistaan, mahdollisesti kokemastaan väkivallasta, turvallisuudesta ja Turva10 -keskustelun herättämistä ajatuksista ja tunteista oppilashuollossa tai lapsiperhepalveluissa.

Korona-pandemian vaikutusten seuranta ja seurantatiedon huomioiminen palvelujen kehittämisessä

Koronapandemian vaikutuksia lasten ja perheiden hyvinvointiin kartoitetaan useissa tutkimuksissa esimerkiksi yliopistojen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimesta. Vuonna 2020 toteutettu Turun yliopiston kyselytutkimus "Koululaisten koronakevät" on esimerkki tutkimuksesta, jolla kartoitettiin koronapandemian vaikutuksia koulukiusaamiseen. Sen mukaan etäopiskelu vähensi koulukiusaamista. Helsingin sosiaali- ja terveystoimialalla seurataan tutkimuksia ja niihin osallistutaan tarpeen mukaan kustannusneutraalisti.

Kouluissa ja oppilaitoksissa oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia seurataan muun muassa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen laatiman kouluterveyskyselyn avulla. Kouluterveyskysely sisältyy kiusaamisen vastaiseen ohjelmaan. Kyselystä saatavaa tietoa hyödynnetään kiu-

saamisen ennaltaehkäisemisessä sekä siihen puuttumisessa. Koulu-terveyskyselyssä kartoitetaan kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan liittyviä seikkoja sekä koronaepidemiaan liittyviä huolia ja vaikutuksia.

Sosiaali- ja terveystoimialalla seurataan lastensuojeluilmoitusten määriä ja syitä. Seurannassa otetaan huomioon tutkimustieto kiusatuksi tulemisen riskiä lisäävistä tekijöistä. Lasten lähisuhteissaan eri tavoin kokema väkivalta on merkittävä ja sen vuoksi seurattava kiusaamisväkivallan riskitekijä. Tutkimuksesta tiedetään, että väkivaltakokemuksilla on taipumusta kasautua samoille lapsille monen tyyppiseksi väkivaltakokemuksiksi (Ellonen & Peltonen 2011).

Lasten lähisuhteissaan kokema väkivalta vaikuttaa lastensuojeluilmoitustilastojen valossa lisääntyneen tuntuvasti korona-pandemian aikana. Seurantajaksolla 4–5/2020 ilmoitusmäärät laskivat kokonaisuudessaan ja erityisesti lasku näkyi ilmoituksissa, joiden syynä oli lapseen kohdistuva väkivalta. Seurantajaksolla 1–4/2021 ilmoitukset, joiden syynä oli lapseen kohdistuva väkivalta, lisääntyivät 27 prosenttia verrattuna vuoden takaiseen aikaan. Ilmoitukset liittyen aikuisten väliseen väkivaltaan ovat tällä hetkellä huolestuttavasti samalla korkealla tasolla kuin vuosi sitten.

Ilmoitustilastoista ei ole mahdollista päätellä yksiselitteisesti syy-seuraussuhteita. On kuitenkin maininnan arvoista, että verrattuna vuoden 2020, oli aikavälillä 1–4/21 merkittävää kasvua niissä ilmoitusluokissa, jotka saattavat olla seurausta lasten lähisuhteissaan ja kotonaan kokemasta turvattomuudesta ja väkivallasta. Lastensuojeluilmoitukset ovat lisääntyneet 27 prosenttia liittyen lasten psyykkiseen hyvinvointiin, 21 prosenttia liittyen lapseen epäiltynä rikollisesta teosta sekä 19 prosenttia liittyen koulunkäynnin haasteisiin.

On mahdollista, että jatkossa korona-pandemian seurauksena lisääntynyt lasten kokema lähisuheväkivalta tulee näkymään myös lasten vertaissuhteissaan eri tavoin esiintyvän väkivallan kasvuna, kuten kiusaamisen ja kiusaamisväkivallan kasvuna. Tätä tietoa on jo ennakoiden hyödynnetty edellä kuvattujen kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä sosiaali- ja terveystoimialan yhteisten kehittämistoimenpiteiden käynnistämässä ja kohdentamisessa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että koronatilanteen vaikutuksia kouluissa esiintyvään kiusaamiseen ja väkivaltaan seurataan tarkasti ja että kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyn keinoja kehitetään kaupungin KVO13-toimenpideohjelman ja muiden kehittämishojelmien puitteissa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Koulukiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyllä on merkittäviä terveys- ja hyvinvointivaikutuksia. Kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyllä on vaikutusta lasten ja nuorten mielenterveyteen, sosiaalisten suhteiden ylläpitoon sekä fyysiseen terveyteen. Koulukiusaamiseen varhain puuttamalla voidaan vähentää myös korjaavien palvelujen tarvetta. Sosiaali- ja terveystoimiala tarjoaa ja kehittää palveluita, jotka tukevat lasten ja nuorten turvallista kehitystä ja kasvuympäristöä.”

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Viivi Väänänen, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 42303
viivi.vaananen(a)hel.fi
Marjo Alatalo, projektipäällikkö, puhelin: 310 52018
marjo.alatalo(a)hel.fi

Liitteet

1 Vanhanen Reetta, toivomusponsi, Kvsto 21.4.2021 asia 5

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnan lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Reetta Vanhasen toivomusponnista koskien koronatilanteen vaikutuksia kouluissa esiintyvään kiusaamiseen ja väkivaltaan. Lausuntoa on pyydetty 30.9.2021 mennessä.

Toivomusponnien on pyydetty myös kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Viivi Väänänen, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 42303
viivi.vaananen(a)hel.fi
Marjo Alatalo, projektipäällikkö, puhelin: 310 52018
marjo.alatalo(a)hel.fi

Liitteet

17.08.2021

Asia/16

---

1 Vanhanen Reetta, toivomusponsi, Kvsto 21.4.2021 asia 5

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano